

DNEVI POKLICNE IN ZAPOSLOTVENE REHABILITACIJE 2023!

Predvidene novosti s področja invalidskega zavarovanja

Marijan Papež

Portorož, 26. septembra 2023

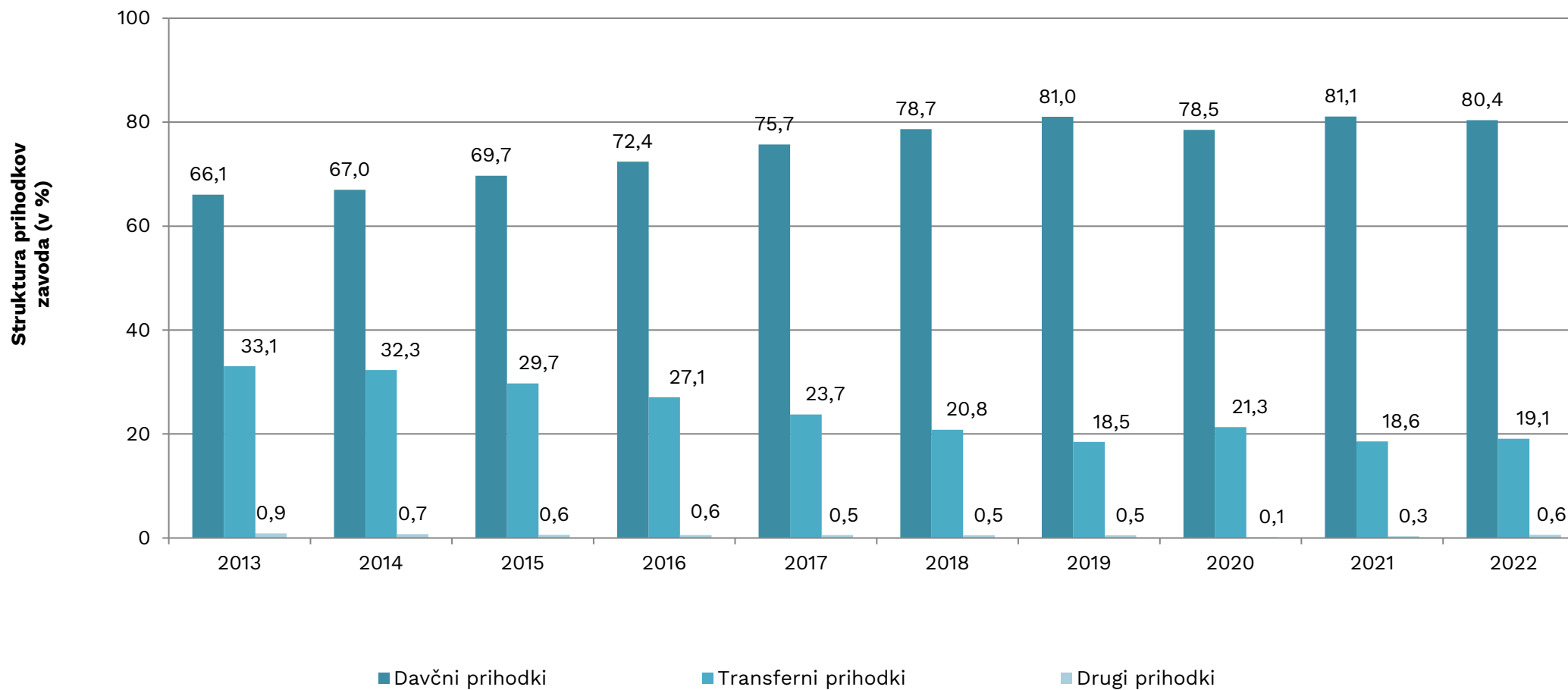
Rezultat poslovanja

Poslovno leto 2022 je zavod sklenil z zakonsko zahtevanimi **izravnanimi prihodki in odhodki** v višini **6.715.089.178 evrov.**

Finančni načrt za leto 2023 **znaša dobrih 7 milijard evrov.**

Struktura prihodkov zavoda

2013-2022

POVPREČNO ŠTEVILO ZAVAROVANCEV IN UŽIVALCEV POKOJNIN IZ OBVEZNEGA ZAVAROVANJA TER RAZMERJE, 2013-2022

LETO	ZAVAROVANCI	UŽIVALCI POKOJNIN - OBVEZNO ZAVAROVANJE	ŠTEVILO ZAVAROVANCEV NA ENEGA UŽIVALCA POKOJNINE
1	2	3	4=2:3
2013	833.121	602.311	1,38
2014	843.558	608.885	1,39
2015	875.414	612.018	1,43
2016	891.002	613.683	1,45
2017	914.313	615.681	1,49
2018	939.149	617.299	1,52
2019	960.755	620.459	1,55
2020	958.148	624.735	1,53
2021	965.002	624.768	1,54
2022	989.063	628.082	1,57

Opomba: Od leta 2014 so dodatno zajeti zavarovanci iz 18. člena ZPIZ-2 (druga pravna razmerja) in zaposleni v tujini.

Osnutek izhodišč

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) je v juliju 2023 socialnim partnerjem predstavilo dolgo pričakovana izhodišča za pripravo sprememb pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji.
- Državni sekretar na MDDSZ je Osnutek izhodišč predstavil septembra 2023 tudi na 6. Konferenci pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Portorožu s poudarkom na pokojninsko zavarovanje, generalna direktorica direktorata pa s področja invalidskega zavarovanja.

Vedno v ospredju pokojninsko zavarovanje

- Ko se napoveduje oziroma pripravlja reforma sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, večina takoj pomisli kaj se bo spremenilo pri pogojih upokojevanja, pri odmeri pokojninske osnove in višini odmernih odstotkov.
- Za področje invalidskega zavarovanja, kjer ni bilo bistvenih sprememb od osamosvojitve dalje, razen pri odmeri nadomestil, še v večji meri kot za pokojninsko zavarovanje **veljajo načela**: socialne države, medgeneracijske solidarnosti, vzajemnosti in redistribucije (prerazporeditve).

Invalidsko zavarovanje del enotnega sistema obveznega zavarovanja

- V zgodovini so se pojavljale tudi **težnje po ločitvi** pokojninskega in invalidskega obveznega zavarovanja ali pa da bi se vsaj ločeno plačevali prispevki.
- Na Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (zavod) se zavzemamo, da sta tako pokojninsko kot invalidsko zavarovanje **del enotnega sistema obveznega zavarovanja**.

Samo reforma invalidskega zavarovanja je premalo

- S strani zavoda že desetletje opozarjamo, da je potrebna reforma invalidskega zavarovanja **v povezavi s spremembami tudi** zdravstvene zakonodaje, delovnopravne zakonodaje, zakona o varstvu pri delu itd. in da je potrebno zagotoviti, da bi postala pravica do poklicne rehabilitacije **res temeljna pravica** tudi v praksi in ne samo v teoriji.

Enotni izvedenski organ

Zavod si že od leta 2009 prizadeva, da bi se vzpostavil enotni izvedenski organ za področje medicinskega izvedenstva socialnih zavarovanj.

Občutljivo področje

- Pomembno pa je, da se **k pripravi pristopi pravočasno** in da se zagotovi tudi ustrezen čas za implementacijo sprememb.
- **Gre za občutljivo področje**, saj je povezano z zdravstvenim stanjem posameznika v povezavi z delom, kjer imajo pomembno vlogo tudi delodajalci in izvedenski organi.

Ni bilo bistvenih sprememb

- Slovenija je edina država na teritoriju bivše skupne države, ki ima v bistvu še tak sistem invalidskega zavarovanja, ko je veljal v skupni državi.
- Bistvene spremembe so bile izvedene samo na področju nadomestil iz invalidskega zavarovanja in to z ZPIZ in ZPIZ-1, tako da imamo različno ureditev na tem področju, kar ni ustrezno.

V Beli knjigi so opredeljeni predlogi rešitev

- V Beli knjigi so opredeljeni predlogi rešitev: »Ob pregledu zakonodaje in predvsem prakse invalidskega zavarovanja lahko ugotovimo, da definicija invalidnosti, ki je vezana širše na poklic in ne zgolj na zadnje delovno mesto, **v praksi do potankosti ni nikoli zaživela.**
- Invalidske komisije podajo mnenje o invalidnosti največkrat na podlagi podatkov o delovnem mestu, obremenitvami in škodljivostmi, ter zahtevami delovnega mesta, ki ga je zavarovanec zasedal oziroma na katerem je delal ob nastanku invalidnosti.

Svoj poklic

- Ugotavljanje izvedenskega organa o tem, kaj vse se šteje za svoj poklic se je pokazalo kot neustrezno, saj je na eni strani ta ureditev zapletena in na drugi strani preveč subjektivna, saj bi moral izvedenski organ ugotavljati, ali ima zavarovanec ustrezno dodatno usposobljenost in delovne izkušnje, ki se zahtevajo za določena dela, v skladu z zakoni ali kolektivnimi pogodbami.
- Prav tako je nadalje potrebno opozoriti, da je pri ugotavljanju invalidnosti najpomembnejša **zagotovitev enake obravnave vseh zavarovancev**, in sicer ne glede na zavarovalno podlago.

Oblikovanje enotnega izvedenskega organa

- K zagotavljanju hitre aktivacije vseh deležnikov v postopku bi vsekakor prispevalo tudi oblikovanje enotnega izvedenskega organa (EIO), ki bi zagotavljal zbiranje dokumentacije na enem mestu, obenem pa bi o »trajnejši nezmožnosti za delo« ter morebitnem vstopu v poklicno rehabilitacijo lahko odločali vsi izvedenci znotraj enotnega izvedenskega organa, kar bi vsekakor prispevalo h kvalitetnejšim, hitrejšim in enotnejšim odločitvam ter preprečevanju podvajanja postopkov.
- Enotni izvedenski organ bi moral usklajevati rehabilitacijska prizadevanja treh glavnih deležnikov v Sloveniji, in sicer ZZSZ, ZPIZ in ZRSZ.

Uvedba univerzalne delovne dokumentacije

- Za učinkovitejšo obravnavo zavarovancev z začasno ali trajnejšo nezmožnostjo za delo je tako z vidika odprave administrativnih ovir in trajanja posameznih postopkov pred različnimi organi kot tudi z namenom zagotoviti večjo kakovost in usklajenost ocen izvedencev v posameznih fazah postopka, **ključnega pomena** (ne glede na ustanovitev enotnega izvedenskega organa (v nadaljevanju: EIO)) **uvedba univerzalne delovne dokumentacije**.
- Smisel univerzalne dokumentacije je **razpoložljivost celovite zdravstvene in delovne dokumentacije že v zgodnji fazi bolniške odsotnosti**, ki bi bila na voljo izvedencem v različnih postopkih in bi spremljala zavarovanca od začetka začasne (oziroma trajnejše) nezmožnosti za delo do obravnave v postopkih pred invalidsko komisijo ZPIZ.

Glavni cilji prenove invalidskega dela obveznega zavarovanja v Osnutku izhodišč

»Glavni cilji prenove invalidskega dela obveznega zavarovanja:

- **Zagotoviti učinkovit sistem za ohranjanje in pridobitev zaposlitve osebam z začasno ali trajno zmanjšano zmožnostjo za delo.**
- **Vzpostaviti učinkovit sistem poklicne rehabilitacije s krepitvijo preostalih zmožnosti za delo.**
- **Vzpostaviti preglednejši sistem invalidskega zavarovanja.**
- **Izboljšanje gmotnega položaja uživalcev pravic iz invalidskega zavarovanja.**

Ukrepi za dosego ciljev

- **Sprememba definicije invalidnosti**
- **Sprememba instituta poklicne rehabilitacije**
- **Prilagoditev nadomestila za čas poklicne rehabilitacije**
- **Posodobitev kategorij invalidnosti**
- **Prilagoditev začasnega in delnega nadomestila**
- **Ukinitev nadomestila za invalidnost za uživalce pravic po novem sistemu**
- **Prevedba nadomestil, priznanih na podlagi predhodno veljavnih predpisov**
- **Prilagoditev invalidske pokojnine**

Vsi navedeni ukrepi so zastavljeni na način, **da se lahko uresniči tudi cilj izboljšanja gmotnega položaja** uživalcev pravic iz invalidskega zavarovanja.«

KDAJ UVELJAVITI PRAVICO DO POKOJNINE ???

Ob izpolnjenih pogojih za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine se marsikateri zavarovanec sprašuje, **ali je zanj ugodnejša upokojitev v letošnjem ali v prihodnjem koledarskem letu. Pri odločitvi za uveljavitev pravice v letošnjem ali v naslednjem koledarskem letu je treba upoštevati vse dejavnike, ki lahko vplivajo na višino pokojnine oziroma drugih prejemkov.**

Kateri dejavniki lahko vplivajo na višino pokojnine

- **višina uskladitev pokojnin v letošnjem letu (v letu 2022-5,2%)**
- **višina valorizacijskih količnikov v prihodnjem letu (odvisna od porasta neto plač v letu 2022)**
- **višina najugodnejšega zaporednega povprečja za izračun pokojninske osnove (po ZPIZ-1 na podlagi 18 letnega povprečja, po ZPIZ-2 pa 24), če pride v poštev še leto 2020, v primeru upokojitve v letu 2021,**
- **prejemanje 40 % oz. 20 % starostne**

- ▶ **višina zmanjšanja pri predčasni pokojnini,**
- ▶ **dolžina dopolnjene pokojninske dobe (zaokroževanje dopolnjene pokojninske dobe na šest mesecev ali celo leto) in njena kakovost (zavarovalna, pokojninska, pokojninska doba brez dokupa),**
- ▶ **upoštevanje ugodnejšega vrednotenja pokojninske dobe brez dokupa,**
- ▶ **delna upokojitev,**
- ▶ **plača je v povprečju bistveno višja od pokojnine.**

Splošni informativni pokojninski kalkulator

- S splošnim informativnim pokojninskim kalkulatorjem lahko, brez registracije v informacijskem sistemu zavoda, na podlagi ročnega vnosa podatkov izvedete enostaven postopek simulacije informativnega izračuna predvidenega datuma izpolnjevanja pogojev za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine po veljavnem zakonu in višine pričakovane pokojnine.
- Dostop do storitve je mogoč prek povezave: <https://www.zpiz.si/cms/content2019/splosni-informativni-izracun-visine-pokojnine>

Osebni informativni pokojninski kalkulator

- V osebni informativni pokojninski kalkulatorju lahko, z registracijo v informacijskem sistemu zavoda **s kvalificiranim digitalnim potrdilom oziroma s spletno prijavo SI-PASS**, pridobite **avtomatski informativni izračun** predvidenega datuma izpolnjevanja pogojev za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine in pričakovane višine pokojnine, ki je izveden na podlagi vaših osebnih podatkov, zbranih v matični evidenci zavarovancev.
- Z ročnim vnosom podatkov o okoliščinah za znižanje starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine oziroma povečanja odstotka odmere pokojnine, morebitni zavarovalni dobi, dopolnjeni v tujini, ter predvidenem zavarovanju v prihodnosti in ocenjenih povprečnih neto mesečnih zneskih osnov **pa je mogoče izvesti tudi simulacijo osebnega informativnega izračuna**.
- Dostop do storitve osebni informativni pokojninski kalkulator je mogoč z uporabo sistema za varno elektronsko poslovanje Moj eZPIZ, ki se nahaja na povezavi <https://www.zpiz.si/cms/content2019/moj-ezpz>

- Več informacij o storitvah splošni in osebni informativni pokojninski kalkulator lahko pridobite v brošuri Spletni pokojninski kalkulator, ki je dostopna v prostorih zavoda in na povezavi:
<https://www.zpiz.si/cms/content2019/zgibanka-spletni-pokojninski-kalkulator>
- Zavod je storitvi splošni in osebni pokojninski kalkulator ter brošuro Spletni pokojninski kalkulator razvil oziroma pripravil v okviru EU projekta My Work.My Pension (Moje delo.Moja pokojnina), ki je financiran iz sredstev Programa za pravice, enakost in državljanstvo (2014-2020), v partnerstvu z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Druge nove storitve

- **eVloge za VSE** – strankam omogočena oddaja elektronskih vlog brez digitalnega potrdila.
- **Avtentikacija strank in storitev digitalnega prevzema dokumentov (SMS odprema)**
- **Digitalni pomočnik**
- **Povečana dostopnost vsebin spletišča za ranljive skupine uporabnikov**

STABILNO OBVEZNO ZAVAROVANJE

Zelo pomembno je, da se zagotovi stabilen, zaupanja vreden sistem obveznega zavarovanja, ob katerem pa naj se razvijajo dodatne oblike zavarovanj, ki bodo lahko nadomestile del izpada prihodka za čas po zaključeni aktivni dobi.

Dodatna zavarovanja ob stabilnem obveznem zavarovanju, nikakor pa ne dodatna zavarovanja namesto osiromašenega obveznega zavarovanja, ker lahko to pomeni osiromašeno preživljanje obdobja po upokojitvi.

**ŽELIM VAM
LEP in USPEŠEN DAN!!!**